

24 hores a Calais

Centenars de migrants africans i asiàtics es concentren a la costa nord de França intentant arribar al Regne Unit. Els autors del reportatge hi van passar unes hores parlant amb ells i veient com malviuen: aquest n'és un resum en forma de diari

L'Eurotúnel, les màfies i els somnis

S. PICAZO I I. PARRA / REDACCIÓ
BENJAMIN LECLERCQ / FOTOS

7 h. A la *Jungla* de Calais, a 236 quilòmetres de París i a 30 del Regne Unit. Un grup de migrants afganesos es desperta en un improvisat i rudimentari campament enmig del bosc als afores de Calais. Alguns aprofiten per fer les primeres pregàries, mentre la resta prepara un esmorzar ben segur exigiu. Comença una nova jornada d'espera. L'objectiu, avui com ahir, i probablement demà, és creuar al Regne Unit aprofitant un ferri o un camió durant la nit.

Després d'un llarg viatge des d'Àsia o Àfrica, els migrants han arribat a l'última estació. Però, generalment, a Calais s'hi passen setmanes, fins i tot mesos, malvivint a la *Jungla*. L'anomenen així tot i que a penes és una zona boscosa propera al port: l'origen és un error lingüístic. En paixtu i en farsi, llengües d'afganesos i iranianos, s'anomena *djungle* al bosc; i la manca de domini de l'anglès ha fet que traduïssin el mot per *jungle*. Allà la vida és duríssima: hi fa fred –fins i tot a l'estiu–, plou molt, no tenen un sostre estable sota el qual dormir, gairebé no hi ha punts d'aigua, estan envoltats de fàbriques, pateixen robatoris i fins i tot s'ha donat alguna epidèmia per manca d'higiene. El govern de Sarkozy no vol

L'Eurotúnel és el conducte pel qual milers de migrants intenten colar-se cada any al somni britànic. Per allà passa també el 30% del flux comercial de la UE que es transforma en desenes de ferris i uns 5.000 camions diaris. Aquí la feina dels *passadors* –es pot parlar de màfies?– és bàsica. Migrants, ONG i policia saben que per creuar il·legalment cal pagar a grups que vigilen els pàrquings, coneixen les rutes dels camions i, en algun cas, subornen conductors. Ells controlen tota la logística del trànsit il·legal de la frontera marítima. És cert que sovint usen la força i abusen dels migrants. Però com diu Wannesson, «està clar que no són una agència de viatges turístics».

obrir cap centre d'atenció; de fet, va obligar la Creu Roja a tancar el seu l'any 2002. L'ajuda oficial prové del Consell Regional –que cedeix un espai semicobert per al lliurament d'aliments– i de l'Ajuntament –un lloc per du-txar-se.

La majoria assumeixen les dures condicions amb estoïcisme. Són joves, forts i educats. Han invertit anys i milers d'euros per arribar a Calais. I ara no renunciaran al somni quan només falten 30 quilòmetres. Hi volen arribar, sigui com sigui: no perquè al Regne Unit sigui més fàcil aconseguir feina o asil polític, sinó perquè en territori britànic poden comptar amb xarxes d'acollida millors.

En Mighty, de 20 anys i fill de sud-africà i eritrea, en podria ser un bon exemple. Quan el vam conèixer feia dies que era a Calais esperant una oportunitat: a Anglaterra hi viu un germà i, creu, això l'ajudarà a trobar feina. Va

ben vestit, amb sabates esportives i una gorra de rastafari on destaca un pin amb la bandera de Sud-àfrica. Li oferim sobres de sabó d'hotel però ens diu que no els necessita: «Gràcies, està bé, no cal», respon somrient. Dorm al terra d'una fàbrica abandonada als afores. «Està bruta, però com a mínim és un sostre per quan plou o fa fred». No sap fins quan, però, ja que la policia acostuma a desallotjar els migrants d'aquests llocs i, segons es queixa Mighty, «vénen cada nit per fer-nos fora i detenir-ne alguns».

9h. La sala d'instàncies judicials de Calais obre per resoldre els casos dels migrants tancats al centre de retenció de Coquelles. Entren, escortats per sis policies, sis migrants: tres afganesos, un kurd iranià, un eritreu i un vietnamita. Cap persona més a la sala: ni un familiar ni un amic. Els únics que arriben, mitja hora més tard, són els traductors, i després d'una hora, l'advocat d'ofici, un individu implicat però que arriba sense temps. Mentre esperen la jutgessa, els policies bromegen i celebren els propis acudits sense respecte.

Els migrants semblen atordits i no parlen. Nerviosos, cansats, obeeixen a la primera. Les ONG es queixen de la quantitat «excessiva» de dies de retenció, malgrat només haver comès una falta administrativa. Els migrants poden arribar a passar 32 dies tancats a Coquelles; a l'Estat espanyol són fins a 40 dies.

Trencat el gel, comencen a par-

Calais és l'última estació abans del Regne Unit. / BENJAMIN LECLERCQ

Calais és l'última
estació d'un llarg
viatge des d'Àfrica
i Àsia cap al Regne
Unit. Només 30
quilòmetres, però
de mar, separen els
migrants d'assolir
el seu somni.
/ BENJAMIN
LECLERCQ

lar amb nosaltres. Qui més parla és el kurd, en Mourtha, ja que ha passat quatre anys a la presó i xampurreja francès i anglès. Ell va ser condemnat per haver ajudat a passar altres migrants, però avui es troba a prop de recuperar la llibertat. El primer que ens pregunta, ingènuament, és si nosaltres també serem jutjats per creuar la frontera il·legalment. Li queden 15 dies i, segons va dictaminar la jutgessa, el deportaran al Regne Unit, on el van detenir per primer cop. Allà té un germà i, abans de dedicar-se a fer de *passador* havia treballat en una fàbrica. Quan torni, assegura que intentarà buscar feina o, potser, tornar al Kurdistan. «Estic esgotat. Ja no m'importa estar a Anglaterra o a casa. On em portin, m'hi quedaré», assegura.

10.30h. Al local de l'ONG francesa Belle Étoile, a Calais. Dormir a la *belle étoile* significa en francès dormir al ras. Un grup de voluntaris prepara cada dia el dinar per als migrants. Uns cuinen arròs, «sempre oferim un plat calent», dins les grans cassoles repartides al cobert. Els altres preparen bosses amb dos trossos grans de pa, dos formatges, una forquilla de plàstic i un batut de xocolata. La Belle Étoile, que ajuda la gent de pas des de fa 14 anys, s'encarrega del dinar del migdia i una altra associació, Salam, s'encarrega del sopar. «Abans ajudàvem gitanos romanesos o albanokosovars, però els països d'origen dels refugiats han anat canviant», comenten.

11.05h. De nou, a la sala de judicis. Dues hores després que els migrants arribessin, aterra la jutgessa. Els judicis, monòtons, repetitius, curtíssims, sempre acaben amb la mateixa sentència: «L'acusat, per no trobar-se en situació regular a França, es quedarà 15 dies més al centre de retenció fins la seva deportació», martelleja la jutgessa al final de cada cas, és a dir, cada quinze minuts.

L'any 2009 França va signar la deportació d'uns 21.000 estrangers. El govern Sarkozy està convençut que gràcies a les expulsions –l'any passat s'hi van afegir

les dels gitanos romanesos– desapareixeran les temptatives de pas clandestí per Calais. Quelcom que, per ara, no s'ha demostrat tan senzill. Segons Cimade, una organització de suport als refugiats, el flux de *migraerrants* ha augmentat a tota la regió, tot i que hagi baixat a Calais per la pressió policial. «Això evidencia que el problema de Calais presentat com a resol't no ha desaparegut en absolut», es queixen.

12.30h. Place Europe, a prop del port de Calais. L'ambient és de solidaritat i la policia no apareix –encara que legalment podria detenir-los tots d'un sol cop–. Un grup de migrants, re-

La llei preveu multes o presó per «ajudar» els migrants

Calais és l'únic lloc d'Europa occidental on treballa ACNUR

units en grups segons la nacionalitat, esperen fa una estona l'arribada del menjar, ajaguts a l'herba, xerrant, sense presses. Normalment hi ha pocs menors, com a mínim visibles; i poques dones, o cap. Les dones que viatgen ho fan per altres vies, directament o amagades; i tenen por de violacions o agressions.

Solidaritat vigilada

Mitja hora més tard arriba la Belle Étoile amb el menjar. Però tota aquesta solidaritat està vigilada. L'article 662-1 del Codi d'Entrada i Residència d'Estrangers –normativa batejada com a *delicte de solidaritat*– estableix fins a

cinc anys de presó i una multa de 30.000 euros als que ajudin els migrants: tota persona que «amb ajuda directa o indirecta faciliti o intenti facilitar l'entrada, circulació o estada irregular d'un estranger a França». Però l'article següent matisa que «l'ajuda humanitària d'urgència» sí que és permesa.

Un veterà activista a Calais, Philippe Wannesson, que pertany a l'ONG La Marmite des Idées, explica que «una circular policial ens va permetre donar aliments, fer cures sanitàries o informar dels drets... però després hi ha una zona grisa en què no se sap quina ajuda és il·legal».

La relació entre ONG i Estat mai no és fàcil. A Calais, la solidaritat compensa l'abandó del govern malgrat l'ampli estat del benestar francès. «Les associacions s'encarreguen d'evitar que s'arribi a una catàstrofe humana», assegura Thierry Flesch, responsable de premsa de Cimade i abans assessor jurídic de migrants a Calais. Tanmateix, Jacky Verhaeggen, treballador social i responsable d'ajuda als refugiats de Socors Catòlic, la Càritas francesa, creu que el paper de les ONG podria ser diferent: «Sense criticar en absolut la solidaritat, la nostra feina hauria de ser avui més que mai la de pressionar el govern per canviar la situació».

15h. Als carrers de Calais. La Belle Étoile recull i els migrants van deixant el lloc lentament: no tenen pressa, no tenen on anar. Així torna la tensa espera a la ciutat, el port i la *Jungla*. Els migrants s'escampen, com ombres, per la ciutat i els boscos dels voltants. Els carrers de Calais s'han convertit en el que l'antropòleg francès Marc Augé ha definit com un *no lloc*: un espai d'anonimat, de trànsit, on les persones han d'instal·lar-se durant algun temps d'espera.

17h. Bar, a prop de l'ajuntament de Calais. Benjamin Leclercq, un jove de menys de trenta anys, acaba la jornada de pràctiques a ACNUR. La seva feina consisteix a «informar els mi-

Un jove d'origen afganès resa a l'esplanada del port de Calais, on una ONG lliura aliments cada migdia als migrants. / BENJAMIN LECLERCQ

grants de la possibilitat de demanar asil a França si vénen de països en conflicte i ajudar-los a redactar la petició». Tot i les restriccions de Sarkozy a la immigració, França encara és un dels països europeus que concedeixen més asil. La majoria dels demandants provenen d'Eritrea, Iraq o Somàlia. Leclercq explica que ACNUR i altres organitzacions, com France Terre d'Asile o Cimade, van a buscar els migrants «allà on es trobin» i recullen informació sobre la seva situació. Molts prefe-

reixen seguir camí abans de demanar refugi, ja que tenen un projecte vital a Anglaterra.

Calais és l'únic lloc d'Europa occidental on l'oficina de Nacions Unides per a l'Atenció dels Refugiats té, des de fa dos anys, presència estable. El més habitual és veure l'armilla d'ACNUR a Palestina o al Congo, però trobar-se'l al cor de la UE significa que alguna cosa no funciona. «És una vergonya per a França i Europa que ACNUR tingui una oficina a Calais», diu Verhaeggen.

20h. Autopista de Calais-Dunkerque, prop del port. Arriba la nit i comencen els raids policials, les sirenes, les furgonetes antiavalots. La tensió es dispara. La policia, que sovint dobla el nombre de migrants, treballa a la foscor, aprofitant que els refugiats dormen. Desenes de denúncies i testimonis de migrants i d'ONG sobre els excessos i l'arbitrarietat de detencions i desallotjaments s'acumulen sense investigar. L'hivern passat, Metges del Món va criticar l'actitud del ministre

d'Interior i cap de la policia, Brice Hortefeux: davant del drama humà que s'acostava i amb temperatures sota zero, el coordinador de l'ONG a Calais, Mathieu Quinette, va denunciar «la pressió policial» que no permet als migrants ni tan sols «descansar a la nit o fer un foc per escalfar-se».

A la seu local de Socors Catòlic, Verhaeggen es pregunta, sorprès: «Per què els detenen de nit quan podrien fer-ho mentre recullen el dinar?». Ell mateix es respon: «Perquè el govern donaria molt

mala imatge si els detinguessin mentre recullen l'ajuda humanitària». La majoria dels detinguts, però, són no repatriables, ja que vénen de països en guerra o sense conveni, i acaben sent alliberats.

Amb o sense màfies, la realitat és que centenars, si no milers, de migrants acaben any rere any creuant aquesta i altres fronteres. El drama és que, declarada com una activitat il·legal, triguen més, cada vegada han de pagar més diners i corren més risc de morir a cada intent.